

امام خمینی(ره) جامع فقهت، سیاست و عرفان بودند

در میان پیشگامان عرفان ناب اسلامی این که یک نفر در اوج قله سیاست، فقهت و عرفان باشد، نظیری غیر از امام خمینی(ره) ندارد؛ کسی که از زمان غیبت کبری تا زمان حاضر توانسته باشد میان این سه جمع کرده باشد، جز شخص ایشان وجود ندارد.

همشهری آنلاین: در میان پیشگامان عرفان ناب اسلامی این که یک نفر در اوج قله سیاست، فقهت و عرفان باشد، نظیری غیر از امام خمینی(ره) ندارد؛ کسی که از زمان غیبت کبری تا زمان حاضر توانسته باشد میان این سه جمع کرده باشد، جز شخص ایشان وجود ندارد.

به گزارش خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمدتقی فعالی، مدرس حوزه و دانشگاه و نگارنده 9 جلد کتاب در باب جنبش‌های نوظهور معنوی، در نشست «؛آسیب‌شناسی عرفان‌های کاذب«؛ که در سازمان فعالیت‌های قرآنی دانشجویان کشور برگزار شد، به ایراد سخنرانی پرداخت.

فعالی با بیان این که قرآن و حدیث دو منبع عرفان ناب اسلامی به‌شمار می‌آیند، اظهار کرد: سومین منبع عرفان ناب اسلامی ادعیه هستند. دعا در واقع همان حدیث با مضمون مناجات با خالق و مبدأ هستی است، اما به جهت اهمیتی که دارد به‌صورت منبع سوم معرفی می‌شود. اهمیت و تأثیر دعا در عرفان به‌گونه‌ای است که می‌توان گفت عرفان ناب؛ یعنی دعای ابوحزمه ثمالی، مناجات امام حسین(ع) در روز عرفه، راز و نیاز امام سجاد(ع) در مناجات خمس‌عشر، دعای کمیل و ندبه و در یک کلام عرفان ناب؛ یعنی کتاب «؛مفاتیح الجنان«؛؛ شیخ عباس قمی.

وی با تأکید بر این که اگر دعا عرفان نباشد، پس عرفان چیست، اظهار کرد: عرفان یعنی گفت‌وگو با خدا که این موضوع در ادعیه به‌صورت کامل و شفاف خودنمایی می‌کند. به‌طور خلاصه می‌توان دو کتاب را به‌عنوان منابع غنی عرفانی نام برد؛ مفاتیح الجنان و صحیفه سجاده.

فعالی با بیان این که کتاب شریف «؛مفاتیح الجنان«؛ خلاصه کتاب «؛اقبال الاعمال«؛ سید بن طاووس است، خاطرنشان کرد: سید بن طاووس در تاریخ عرفان شیعه اسطوره دعا و مناجات به‌شمار می‌آید. در طول تاریخ اسلام ده‌ها کتاب در باب تاریخ عرفان اسلام توسط اهل سنت به رشته تألیف درآمده است، اما متأسفانه حتی یک کتاب با عنوان تاریخ عرفانی شیعی وجود ندارد.

این محقق و دانش‌پژوه ادامه داد: اگر قرار باشد زمانی عرفان شیعی مکتوب شود، حتماً از سید بن طاووس به‌عنوان یکی از ستارگان عرفان شیعی در آن کتاب ذکر به‌میان خواهد آمد. از میان 49 کتاب سید، مضمون 19 اثر خاصه دعا است. یکی از شاهکارهای سید کتاب «؛اقبال الاعمال«؛؛ وی است که هرکس در باب عرفان و دعا کتابی نگاشته، براساس این کتاب تألیف کرده است.

فعالی با اشاره به این که در میان منابع دینی ما عرفان سالم و پاک دینه است، عنوان کرد: اگر روزی قرار باشد نکات عرفانی لطیف دین ما کشف شود و با عرفان‌های جدید سنجیده شود، خواهیم دید که کسانی همچون آنتونی رابینز، وین دایر، اسپنسر جانسون، جان گری، تری سی، دیپاک چوبرا، کامفیل و دیگران آیا توان اظهار نظر خواهند داشت یا خیر.

وی با بیان این که در باب موفقیت و روان‌شناسی موفقیت کتاب‌های زیادی تألیف و ترجمه شده است، خاطرنشان کرد: از رابینز حدود 30 اثر به زبان فارسی ترجمه شده است. مهم‌ترین کتاب وی به‌نام «؛به‌سوی کامیابی«؛ به 17 گونه مختلف به‌چاپ رسیده است. کاترین پاندر - خانمی است که به ترویج و نشر عرفان مسیحی همت گمارده است - نیز 7 کتاب دارد که برخی از عناوین کتاب‌هایش همچون «؛چشم دل بگشای«؛ و «؛دولت عشق«؛؛ توسط 11 مترجم با نام‌های مختلف به‌چاپ رسیده که در اصل یک کتاب بیشتر نیست.

این استاد حوزه و دانشگاه با بیان این‌که از مهم‌ترین آثار عرفانی مجموعه کتاب‌های وین دایر است، اظهار کرد: از میان آثار وین دایر 25 کتاب وی به زبان فارسی ترجمه شده است. در مجموع در باب روان‌شناسی موفقیت در حال حاضر حدود 1500 کتاب به زبان فارسی در بازار موجود است که بنده اکثر این کتاب‌ها را خوانده‌ام و با دیدگاه‌های آن آشنا هستم. اگر تمام این کتاب‌ها را به لحاظ ارزش علمی و محتوایی در یک کفه ترازو بگذارند و بخواهند تنها با یک کلمه از یکی از جملات قصار نهج‌البلاغه بسنجند، هرگز برابری نخواهد کرد که اصلاً قابل قیاس نیست، زیرا این دو کلام از یک جنس و مقوله نیستند.

وی در توضیح بخش اول مورد بررسی در عرفان ناب اسلامی که منابع عرفانی شمرده شدند، ادامه داد: بخش دوم در باب عرفان ناب دینی پیشگامان آن هستند که به دو دسته متقدمین و متأخرین تقسیم می‌شوند. از میان پیشگامان عرفان شیعی می‌توان از افرادی همچون؛ شیخ جعفر شوشتری، میرزا حسین‌قلی همدانی، بهاری همدانی، سید احمد کربلایی، میرزا جوادآقا ملکی تبریزی، آیت‌الله شاه‌آبادی، آیت‌الله سیدعلی‌آقا قاضی طباطبایی، علامه طباطبایی و امام‌خمینی(ره) نام برد.

فعالی با اشاره به این‌که امام‌خمینی(ره) 5 سال نزد میرزا جوادآقا ملکی تبریزی تلمذ کردند، عنوان کرد: میرزا جوادآقا ملکی تبریزی صاحب آثار و کتب ارزنده‌ای هستند که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان از کتاب «المراقبات»؛ در باب مراقبه‌های 12 ماه سال، «رساله لقاءالله یا لقاءیه»؛ عرفان عاشقانه و مناجات‌گونه و «اسرار نماز» نام برد.

این استاد حوزه و دانشگاه خاطرنشان کرد: در میان این افراد، بلکه در طول تاریخ تشیع همواره افرادی اهل سیاست و عرفان؛ همچون آیت‌الله‌العظمی بروجردی، آیت‌الله نائینی، آیت‌الله بهبهانی و آیت‌الله مدرس و همچنین افرادی اهل فقاقت و عرفان؛ همانند میرزا حسین‌قلی همدانی و آیت‌الله‌العظمی بهجت وجود داشته‌اند.

این محقق و پژوهشگر افزود: در میان پیشگامان عرفان ناب اسلامی این‌که یک نفر اهل سیاست باشد در اوج، یعنی یک حرکت بزرگ سیاسی را ایجاد و رهبری کند، اهل فقاقت باشد در قله، یعنی مرجع علم و تام‌الاختیار در زمان خودش باشد و هم اهل عرفان در بلندا باشد، نظیری ندارد غیر از امام‌خمینی(ره). تنها کسی که از زمان غیبت کبری تا زمان حاضر توانسته باشد میان این سه جمع کرده باشد، جز شخص ایشان وجود ندارد.

وی با بیان این‌که امام خمینی(ره) 6 کتاب بسیار مهم عرفانی دارند که از جمله آنها عبارت است از: «دعای سحر»؛ «سر الصلاة»؛ «شرح جنود عقل و جهل»؛ «شرح جنود عقل و جهل»؛ «کتاب اربعین»؛ «مصباح الهدایة الی الخلافة و الولاية»؛ اظهار کرد: آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی در طی سال‌های 64 تا 70 بر اساس متون عرفانی رایج به تدریس درس عرفان می‌پرداختند به این صورت که هنگامی که یک مبحث تمام می‌شد به شرح آن می‌پرداختند که این شرح بر اساس دو کتاب صورت می‌پذیرفت. یکی از آن دو کتاب، کتاب «مصباح الهدایة الی الخلافة و الولاية» بود که ایشان با احترام بسیار زیادی با این کتاب برخورد می‌کردند.

این محقق و دانش‌پژوه در ادامه افزود: آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی در طی این چند سال بیش از 20 مرتبه تکرار کردند که امام(ره) در این کتاب فرزهایی دارند که من نمی‌فهمم. نکته جالب توجه این است که امام(ره) این کتاب را در سن 26 سالگی نگاشته‌اند. کتاب «مصباح الهدایة الی الخلافة و الولاية»؛ تعلیقه یا ردیه‌هایی بر دیدگاه‌های محی‌الدین عربی، مهم‌ترین شخصیت و اسطوره عرفان اسلامی، متوفی 637، قرن هفتم است.